
Områdets navn
Hvalpåsen

Referansedata

Fylke: Buskerud
 Kommune: Hole
 Registrant: Frode Løset
 Dato feltreg: 9.6 og 20.6.2011
 Kartblad: 1815-2
 UTM-sentralpunkt: Ø 0237168 N 6661766

Vegetasjonssone: Sørboreal
 Areal: 677 daa.
 Høyde over havet: 190-460 m
 Naturverdi: Nasjonalt verdifullt ***
 Friluftsverdi: Skog 4,04, landskap 2,4 og
 opplevelse 10.

Sammendrag

Området ligger like øst for E16, ved munningen av Nestunnelen i Hole kommune. Høyeste punkt er Hvalpåsen 485 moh. like utenfor området i NØ. Nesseterdalen er en dal som skjærer seg inn i de lange Krokskogskråningene, som går fra Sønsteruddalen sør for området til Krokkleiva ved Sundvollen i nord. Nesseterdalen er en N-S-vendt bekkedal med relativt bratte skråninger i nord. Dalen blir videre sørover, med med mye åpen rasmark. Berggrunnen i nedre del av området under stupene består av kambrosiluriske bergarter som ligger under det store lavaplatået på Krokskogen (rombeporfyr). Det er innslag av kalkrike, sedimentære bergarter.

Den øvre delen har fuktig preg. Dalen er smal og vegetasjonen tilknyttet bekkestrengen i dalbunnen er spesielt rik. Rik lågurtskog er dominerende vegetasjonstype, mens dalbunnen hovedsakelig har høgstaudepreg som dekker nærmest hele strekningen langs bekken. Stedvis går denne over i rik gransumpskog. I dalsidene er det mer tørt og det er noe rasmark. I disse områdene er gran dominerende treslag, men innslag av gråor i bekkedalene og ellers alm (NT), ask (NT), spisslønn, lønn, selje, hassel og lind i de nedre deler mot rasmarka. Lenger sør åpner dalen seg. Innslaget av edlere lauvtrær øker. Lågurtskog er fortsatt vanligste vegetasjonstype, men av mer kalkskogpreg. Nederst i mot E16 er det tykkere jordsmonn med gran i blanding med lauvtreslag. I dette området er det stort innslag av lauvtreslag, særlig gjelder dette der rasmarka går over i stup. Edellauvskogen kan enkelte steder klassifiseres som kalk-hassel-lindeskog på tørt jordsmonn. I sidene av Nesseterdalen i nord er det skrinne skråninger dominert av furuskog med vegetasjonstypene fattig lavfurusog, bærlyngskog og blåbærgranskog. På Krokskogplatået sør og nord for Nesseterdalen, dominerer blåbærgranskog i nord med hovedsakelig gran som hovedtreslag og noe bærlyngfurusog. Flere steder er det åpne områder med svært rik tørrbakkevegetasjon og med mange kalkkrevende arter. Samlet sett framstår området som svært rikt vegetasjonsmessig.

Nesseterdalen består av gammel naturskog med alder 90-120 år. Det er mye læger i hele dalen, hovedsakelig av gran som er middels til lite nedbrutt og med store dimensjoner. I nedre del av dalen, nedenfor markagrensa, er det mye rasmark med betydelig innslag av lind og hassel og læger av flere edellauvtrær. På Krokskogplatået består skogen overveiende av hkl. IV og V. Skogen er stort sett sjiktet, og med en god del glenner i form av åpne tørrbakkesamfunn. Det er større innslag av relativt unge ospebestand. Nederst i Nesseterdalen utenfor markagrensa, er det gammel skog som grenser til en tidligere hogstflate som nå er gjengrodd med tett hasselskog. Nord for Nesseterdalen, er det partier med relativt åpen furuskog på 140-150 år, men mye innblanding av gran og svært mye osp. Sør for Nesseterdalen, ovenfor Krokskogstupene, er det mer lågurt- eller blåbærgranskog. Også her er det platåer med mindre forsenkninger med rik gransumpskog og høgstaudeskog. Skogen er storvokst med enkelttrær av gran opptil 60 cm i brysthøydiameter. Det er nokså stor innblanding av større lauvtrær, særlig bjørk og osp.

To kjerneområder er utskilt fra Hvalpåsen verneforslag. En lokalitet med *gammel barskog* med svært rikt artsmangfold og flere rødlistearter knyttet til død ved og en *kalkskoglokalitet* med rødlistearter.

Av nøkkelelementer er det større forekomster av rike vegetasjonstyper som lågurtgranskog, høgstaudegranskog og flere utforminger med kalkskog både lågurtrik granskog og kalkfurusog. Det er flere forekomster av rik sumpskog og større arealer med tørrbakker og rik urtevegetasjon på platåene. Det er mye død ved i Nesseterdalen og stedvis andre steder.

En rekke markboende og vedboende sjeldne sopparter er påvist og potensialet for å finne flere er stort. Området er også rikt i forhold til karplantearter. Det må også sies at området er spennende i forhold til mangfold av dyrearter.

Til tross for begrenset areal, har området betydelig heterogenitet både i vegetasjon, skogstruktur og topografi. Det omfatter en spennende gradient fra Krokskogsplatået, via stup og skråninger til den svært frodige Nesseterdalen og rasmarker nedenfor. Innslaget av mange ulike treslag er spesielt. En rekke sjeldne og truede arter er påvist og nøyere undersøkelser ville ganske sikkert avdekke langt flere, særlig knyttet til sopp og til insekter. Området huser vegetasjonstyper som det er mangel på i skogvernet. Området er også tidligere undersøkt i forhold til bekkekløftregistreringer, og Nesseterdalen er der gitt 4 stjerner; nasjonalt verneverdig.

Området inneholder kun fragmenter av kalk-hassel-lindeskog. Sentrale deler av området er lite påvirket av hogst, og bratthet og topografi gjør at store deler av området er vanskelig drivverdig og derfor heller ikke har hatt betydelig hogstinngrep i senere år. Verneforslaget utgjør en del av et svært særegent landskap langs Tyrifjorden og skiller seg ut i forhold til alle de andre foreslåtte markaområdene. Samlet sett vurderes området å oppfylle mange av målene i skogvernet og vurderes som nasjonalt verdifullt ***.

Feltarbeidet

Feltarbeidet ble gjennomført 9.6 i regnvær og 20.6 i pent vær. Området ansees tilfredsstillende dekket.

Utvelgelse av området.

Området er foreslått av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA 2011). De begrunner utvelgelsen med at det blant annet er villmark dominert av stupbratte fjellvegger, ur og rasmark. Videre er området beskrevet med naturlig gammelskog både under og over Krokskogstupene med loddrette vegger på opptil 150 m. og fantastisk utsikt mot vest.

Friluftsverdier

Området ligger like øst for E16 ved Nestunnelen. Den består av bratte lier og stup langs Krokskogskråningen, dalføret Nesseterdalen og en del av selve Krokskogplatået lengst i øst. Platået går opp i 460 moh. innenfor verneforslaget, mens toppen av Hvalpåsen like øst for forslaget er 485 moh. Det er et høydespenn på vel 250 m fra hovedveien og opp til toppen av Hvalpåsen nord for Nesseterdalen.

Adkomst til området er via en liten sti gjennom tett ungskog nordover fra Nestunnelen. Stien går dalsida oppover mot Kuputten på Krokskogen. Videre gjennom en eldre flatehogst, gammel granskog, før en følger en gammel hestevei over rasmark og opp i selve Nesseterdalføret der en møter en jungel av store trær, vindfall og frodig bakkevegetasjon. Stien går langs bekkefarene nordover, men stien blir mindre tydelig etter hvert pga. lite bruk, mye vindfall og svært frodig bregnevegetasjon. Det går også en avstikker i form av en tidligere hestevei fra hovedstien sørover parallelt med Krokskogstupene. Det er flere godt bevarte gamle hesteveier i området som er lagt på hyller i terrenget der det var mulig å kjøre ut tømmer. For øvrig er terrenget krevende. Det er mye rasmark, store høydeforskjeller og tung skogsbunn å bevege seg i. Dette, sammen med få og lite brukte stier, gjør at dette er et område for de spesielt interesserte i naturopplevelser. De som ferdes her, vil få oppleve svært særegne naturområder.

Utredningsområdet er også tilgjengelig fra øst via bommet skogsbilveg fra Homledal ved Skaret til Nessetra. Det er ingen store stier eller merka stier innenfor området, men en del tråkk. Delvis på gamle hesteveier, delvis som nyere tråkk. Det ligger en gammel bortgjemt Milorg-hytte i bratta nord for Nesseterdalen med adkomst via et lite tråkk fra nordøst. Bortsett fra ved Nesseterdalen, er det loddrette stup både sør og nord mellom Krokskogskråningen og platået innenfor. Stupene er opptil 150 m høye.

Området framstår som vilt, vakkert og svært frodig. Det er usedvanlig god utsikt vestover fra toppen av Krokskogstupene hele veien både sør og nord for Nesseterdalen mot Tyrifjorden og Finnemarka i vest.

Det var lite rester etter bålplasser i området, noe som indikerer et lite brukt friluftslivområde. Områdene er nærområde for folk som bor på Neslandet i Hole, men er likevel såpass uframkommelig, at det ikke blir brukt av mange turgåere. Det er også noe besøkt av biologer fordi området er kjent for å ha store naturkvaliteter. Stien inn i området vitner ikke om utstrakt bruk, men en del personer

besøker Milorghytta. Det er en liten putt øst i området, Kuputten. Ellers ingen tjern innenfor verneforslaget.

I tillegg til bekken som renner gjennom Nesseterdalen er det flere bekker både nord og sør for Nesseterdalen som har stor betydning for vegetasjonen der de renner og kaster seg ut i fritt fall i Krokskogstupene. Det går en traktorvei inn mot Kuputten og i dette området er det foretatt hogst de siste år.

- .
- .
- .

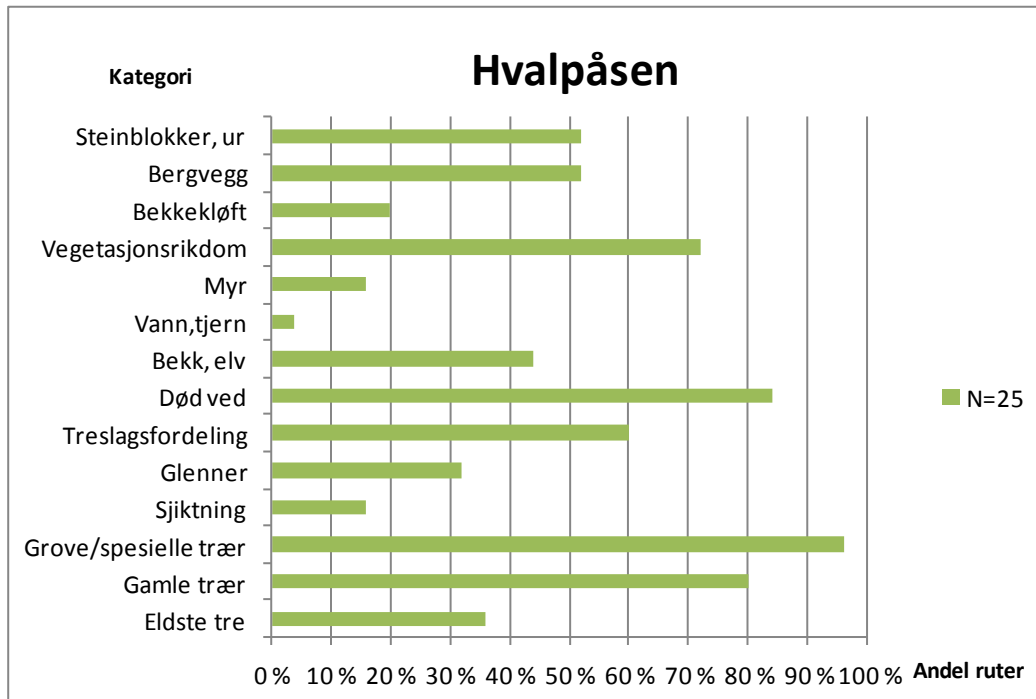
Verdisetting etter rutenettmetoden

25 ruter er undersøkt. Området scorer svært høyt på skogelementer (4,04), middels høyt på landskapselementer (2,4) og middels høyt på opplevelseselementer (10). Nesten 40 % av rutene scorer på eldste tre, mens de aller fleste rutene har utslag på gamle trær og hele 24 av 25 ruter scorer på grove/spesielle trær. Det er lite sjukning og glenner. Høy treslagfordeling og mer enn 80 % av rutene har utslag på død ved. Området scorer særdeles høyt på rutenettmetoden. Sett i lys av et betydelig antall treslag, mye død ved, høy andel gammel skog og gode vekstforhold, er dette ikke unaturlig.

For landskapselementer er det liten score på våte elementer som myr og tjern, men relativt høy score på bekker (40 %). Dette skyldes at mange av rutene omfatter bekken i Nesseterdalen, eller inngår i bekker i mindre daldrag nord eller sør for Nesseterdalen. Vegetasjonsrikdom slår ut på over 70 % av rutene. Det er steinblokker, ur og bergvegger i halvparten av rutene og metoden gir mange poeng for dette i Hvalpåsen. For fuktige elementer og myr er det derimot lavere score. Ikke overraskende havner derfor landskapselementet på middels høy verdi for området.

Opplevelsesverdien målt i rutenettmetoden gir en relativt høy verdi, områdets størrelse tatt i betraktning. Det er lite tilrettelagt og området scorer lavt på stier/tilrettelagte utsiktspunkter og kulturminner, men har full score på topografi, kartlagte naturmiljøer og vegetasjonstyper.

Området ligger lett tilgjengelig, samtidig som det har særdeles krevende og bratt turterreng uten større stier, men med en god del tråkk. Det brukes derfor av få mennesker. Det skiller seg ut ved å være vilt, vakkert og spennende og med et helt særegent, rikt biologisk mangfold pga. den store variasjonen i vegetasjon og topografi.

Figuren viser andelen av kriteriesettene for skogelementer og landskapselementer som er oppfylt innenfor 10 daa ruter i undersøkelsesområdet. N = 25.

Naturverdier

Tidligere undersøkelser

De nedre deler av området er godt undersøkt tidligere og naturkvalitetene er godt kjent. Områdene er en del av Krokskogstupene, som er en kartlagt naturtype som går fra Homledal, sør for Nesseterdalen langs og under Krokskogstupene og fram til Manaskaret. Dette området er angitt i naturbase som "sørvendte berg og rasmarker", men beskrivelsen er tynn.

I forbindelse med verneplan for barskog fase 1, ble et areal på 900 daa i brattskråningene under Hvalpåsen vurdert som lokalt verneverdig av Svalastog og Korsmo (1995). Siste Sjanse undersøkte området på 1990-tallet og Lindblad (1996) har oppsummert registreringene. Området omfattet Krokskogskråningene fra Sollihøgda i nord til Sundvollen i sør. En rekke sjeldne arter ble påvist. Det var liten tvil om at områdene inneholder særegne kvaliteter i forhold til biologisk mangfold, men det er vanskelig å finne ut eksakt hvor de enkelte artene ble kartlagt.

Området er senere undersøkt av flere spesialister og en del rødlistede arter er dokumentert i Artskart.

Det er gjort en utredning i forbindelse med konsekvensvurdering av E16 vest for området (Hofton og Solvang 2008). De har angitt et storområde som går fra Homledal til Krokkleiva, men mesteparten av feltarbeidet ble gjort sør for Nestunnelen.

Deler av lokaliteten er undersøkt i forbindelse med bekkekløftregistreringer i Buskerud (Hofton 2008). Her er områdets store kvaliteter godt beskrevet og det er gitt 4 stjerner ****, nasjonalt verneverdig. Lokaliteten omfatter da kun Nesseterdalen.

Ødegaard og Solevåg (2011) har registrert en rekke arter av biller og veps knyttet til rasmark i området ved Nestunnelen (utenfor lokaliteten). Området karakteriseres som entomologisk svært viktig. En rekke rødlistede arter ble dokumentert.

Det er kartlagt 4 MIS-figurer (www.skogoglandskap) innenfor verneforslaget. Dette gjelder hovedsakelig registrerte enheter av liggende død ved i deler av Nesseterdalen.

Beliggenhet

Området ligger øst for E16, ved munningen av Nestunnelen i nord. Det ligger midt mellom Sundvollen og Sollihøgda. Høyeste punkt er Hvalpåsen 485 moh like utenfor området i øst. Markagrensa følger toppen av Krokskogstupene, men pga. av de store natur- og landskapskvalitetene mellom E16 og toppen av stupene, er verdiene omtalt også for dette området.

Naturgrunnlag

Topografi

Nesseterdalen er en dal som skjærer seg inn i de lange Krokskogskråningene, som går fra Sønsteruddalen sør for området til Krokkleiva ved Sundvollen i nord. Denne østsida av Tyrifjorden omfatter en slak dalside nedenfor E16, bratte rasmarker (Krokskogskråningene), høye stup (Krokskogstupene) og selve Krokskogplatået øverst med vulkanske bergarter og barskog. Nesseterdalen som skjærer seg inn i Krokskogstupene, er en N-S-vendt bekkedal med relativt bratte skråninger i nord. Dalen blir videre sørover, med store mengder delvis åpen rasmark. Det er mange bergvegger og store blokker i området. Nederst mot E16 er det slakere terreng og dypere jordsmonn.

Geologi

Nedre del av området under stupene består av kambrosiluriske bergarter som ligger under det store lavaplatået på Krokskogen (rombeporfyr). Det er innslag av kalkrike områder av sedimentære bergarter (www.ngu.no).

Vegetasjonssone

Sørboreal sone, OC – overgangsseksjon (Moen 1998).

Vegetasjon og treslagsfordeling

Hofton (2008) har beskrevet området i forbindelse med bekkekløftregistreringer, og en del av denne omtalen fra selve Nesseterdalen er fra hans Hoftons utredning.

Den øvre delen har fuktig preg. Dalen er smal og vegetasjonen tilknyttet bekkestrengen i dalbunnen er spesielt rik. Rik lågurtskog er dominerende vegetasjonstype, mens dalbunnen hovedsakelig har høgstaudepreg som dekker nærmest hele strekningen langs bekken. Stedvis går denne over i rik gransumpskog. I dalsidene er det mer tørt og det er noe rasmark. I disse områdene er gran dominerende treslag, men innslag av gråor i bekkedalene og ellers alm (NT), ask (NT), spisslønn, lønn, selje, hassel og lind i de nedre deler mot rasmarka.

Lenger sør åpner dalen seg. Innslaget av edlere lauvtrær øker. Området er mindre preget av det fuktige lokalklimaet knyttet til bekken lenger opp. Lågurtskog er fortsatt vanligste vegetasjonstype, men av mer kalkskogpreg. Nederst i mot E16 er det tykkere jordsmonn med gran i blanding med lauvtreslag. I dette området er det stort innslag av lauvtreslag, særlig gjelder dette der rasmarka går over i stup. Her er det svært gunstig lokalklima med høy sommertemperatur, tynt jordlag innunder stupene med blokkmark og gunstige vekstvilkår. Dominerende treslag i dette miljøet er lind og hassel. Det finnes stedvis enkelte mindre eiketrær. På dypere jord langs Nesseterbekken, vokser alm. Edellauvskogen kan enkelte steder klassifiseres som kalk-hassel-lindeskog på tørt jordsmonn. I sidene av Nesseterdalen i nord er det skrinne skråninger dominert av furuskog med vegetasjonstypene fattig lavfuruskog, bærlyngskog og blåbærgranskog.

På Krokskogplataet sør og nord for Nesseterdalen, dominerer blåbærgranskog i nord med hovedsakelig gran som hovedtreslag og noe bærlyngfuruskog der furu er hovedtreslag. I enkelte partier langs skrenten er det en god del lavvokst furu og det er mye osp, både i mindre bestand og som enkelttrær. Flere steder i skogen oppe på plataet øst for Krokskogstupene, er det åpne områder med svært rik tørrbakkevegetasjon og med mange kalkkrevende arter som blodstorkenebb, kranskonvall, kantkonvall, bergmynte, fagerklokke m.fl. Dette gjelder på begge sider av Nesseterdalen. Sør for Nesseterdalen er det noe rikere skog og blandingskog med dominans av gran, men også en del furu. Det er innslag av mange boreale lauvtreslag på plataene, mer innslag av edle lauvtrær i skråningene og i tilknytning til rasmarka. Det er flere mindre bekkedaler som krysser plataet og renner utfor stupene. I disse drågene er det oftest lågurt- eller høgstaudeskog, på flate områder er skogen mer forsumpet med riksumpskog dominert av svartor eller gråor. Samlet sett framstår området som svært rikt vegetasjonsmessig.

Barlind (VU) forekommer spredt, særlig på høydepartiene sør for Nesseterdalen, ofte i dimensjoner opptil 4-5 m.

Karakteristiske trekk ved karplantefloraen

I de rikeste partiene langs bekken gjennom Nesseterdalen er det typisk høgstaudevegetasjon med turt, tyrihjel, myskegras, enghumbleblom, hengeaks og storbregner.

I de tørrere og mer kalkrike partiene finnes blant annet blåveis, store mengder liljekonvall, kranskonvall, vårerteknapp, akeleie, krattfiol, tystbast, stankstorkenebb m.m. I kalkrike tørrbakker oppe på Krokskogplataet finnes blodstorkenebb, rødflangre, breiflangre, lakrismjelt, fagerklokke, engmarimjelle, markjordbær, blåveis og en rekke andre arter. Orkideen nattfiol ble funnet flere steder i området.

Skogstruktur, påvirkning

Nesseterdalen består av gammel naturskog med alder 90-120 år. Det er mye læger i hele dalen, hovedsakelig av gran som er middels til lite nedbrutt. Dimensjoner opptil 60-70 cm i brysthøydiameter finnes. Den gamle hesteveien og mangel på sterk nedbrutte stammer, tyder på at det har vært drevet plukkhogst i området tidligere. I nedre del av dalen, nedenfor markagrensa, er det mye rasmark med betydelig innslag av lind og hassel. Noe av rasmarka er åpen, der edellauvskog med mye lind og hassel utgjør øverste del mot stupene. Også her er det en god del læger av flere treslag, blant annet store læger av nær truet ask og alm.

På Krokskogplataet består skogen overveiende av hkl. IV og V. Skogen er stort sett sjiktet, og med en god del glenner i form av åpne tørrbakkesamfunn. Det er større innslag av relativt unge ospebestand. Nederst i Nesseterdalen utenfor markagrensa, er det gammel skog som grenser til en tidligere hogstflate som nå er gjengrodd med tett hasselskog. Nord for Nesseterdalen, er det partier med relativt åpen furuskog på 140-150 år, men mye innblanding av gran og svært mye osp. Nordover går

denne skogen over i mer ren granskog av blåbærtype eller lågurtype. Det er flere, mindre bekkedaler i området med rik sumpskog med både gråor og svartor som dominerende treslag.

Sør for Nesseterdalen, ovenfor Krokskogstupene, er det mer lågurt- eller blåbærgranskog. Også her er det platåer med mindre forsenkninger med rik gransumpskog og høgstaudeskog. Skogen er storvokst med enkelttrær av gran opptil 60 cm i brysthøydiameter. Det er nokså stor innblanding av større lauvtrær, særlig bjørk og osp. Det er noe død ved i bekkedalene, lite nedbrutt. Skogen har lav kontinuitet. Det er spor etter flere gamle hesteveier og rester etter stubber de fleste steder. I øst grenser området mot yngre skog av gran.

Skogen grenser mot flere nyere, større hogstflater ved Hvalpåsen. I den sørlige delen av området grenser den mot eldre hogstflater mot øst og sør. I øvre del av Nessetersdalen krysser en større traktorvei. Her er det hogd de senere år og traktorveien følger dalførets retning.

Det går en traktorvei i nordre deler av Nesseterdalen som berører området. Den er brukt i forbindelse med tidligere større hogster ved Hvalpåsen. Sør og vest for Hvalpåsen er det foretatt mindre flatehogster de siste årene. Bortsett fra dette, er det ikke foretatt hogst i området i senere tid og skogen må i det meste av området karakteriseres som gammel naturskog. En gammel MILORG-hytte ligger i åsen vest for hoveddalføret.

Endring i naturtyper

Det er registrert én naturtype i området tidligere. Denne er tynt beskrevet. Hofton (2008) har beskrevet to naturtyper i Nesseterdalen i forbindelse med kartlegging av bekkeløfter i Buskerud. Disse videreføres i stor grad.

Artsmangfold

Området er særdeles rikt på arter særlig knyttet til vedboende og markboende sopp. Dette skyldes et gunstig lokalklima med en solfylt vestvendt li, gammel naturskog, gunstig jordsmonn, stor variasjon i fuktighet og topografi og stor variasjon i naturtyper.

Karplantefloraen er stedvis svært rik med høgstaudevegetasjon i Nesseterdalen og rike tørrbakkessamfunn på kalkrik grunn på mindre lokaliteter oppe på selve Krokskogplatået. Under Swecos befarung i juni 2011 ble det funnet en ny forekomst av den prioriterte arten dragehode (VU) innenfor verneforslaget sør for Nesseterdalen. Så vidt en kjenner til er det ikke gjort funn av denne arten på Krokskogen tidligere, selv om den finnes på flere lokaliteter i de kalkrike lavlandsområdene i Hole og Ringerike kommune og er funnet ved Svartorseter i Nordmarka på 1990-tallet (Direktoratet for naturforvaltning 2009 *in press*). Andre typiske kravfulle arter var blodstorkenebb, bergmynte, nattfiol og fagerklokke m.fl. Det er også et rikt utvalg av boreale og boreonemorale treslag. I tillegg finnes mange trær av alm (NT), ask (NT) og barlind (VU) i området.

Det er tidligere registrert et stort antall markboende sopp (Hofton 2008) og www.artsdatabanken.no. Traktene ved Nes i Hole har i lang tid vært kjent som et viktig område for mykorrhizasopp tilknyttet lind og hassel på kalkrik grunn. (Hofton 2008) og en rekke sjeldne arter er tidligere funnet delvis nedenfor E16. Hassel og lind utgjør viktig bestander i overkant av rasmarka mange steder. Av arter knyttet til død ved fant Hofton flere læger med gul snyltekjuke (VU). I tillegg har Hofton angitt sjokoladekjuke (EN), flasset røysopp (EN), almekullsopp (VU), hasselslørsopp (VU), som de mest truede arter i området. I tillegg er det registrert en rekke nær truet arter av markboende og vedboende sopp. Lavfloraen på gran er fattig, men Krokskogstupene er kjent for en rik lavflora på edellauvtrær (Lindblad 1996). Dette gjelder imidlertid i mindre grad Nesseterdalen (Hofton 2008). Lungenever er en god indikator på kontinuitet når det forekommer i større antall og arten er relativt vanlig på flere lauvtreslag i Nesseterdalen. Knappglye (CR) skal finnes i rasmarkene i nedre del av Nesseterdalen (Hofton 2008).

Området er også svært rikt på insekter knyttet til varmekjære lokaliteter med rasmark og særlig til lind og hassel (jfr. Ødegard og Solevåg 2011). Ødegard og Solevåg har undersøkt rasmark ved Nestunnelen like SV for verneforslaget, men arter påvist der kan også være aktuelle innenfor tilsvarende habitater inne i utredningsområdet. Undersøkelsene ble utført i kalklindskog. Av mer enn 100 registrerte arter av broddveps og biller, var over 20 rødlistede samt at det var to nye funn for Norge. Kombinasjonen vestvendt eksponering og delvis tresatt rasmark med mye død ved, danner viktige livsmedier for varmekjære insekter.

Av viltarter ble alle tre skogsfuglartene storfugl, orrfugl og jerpe observert under befaringen. Både jerpe og storfugl med ferske kull. Tidligere var det en tiurleiken i Hvalpåsenumrådet, men denne er flyttet pga. hogst. Området har et stort potensiale for hulerugende arter og flere par av flaggspett ble påvist. Det er potensiale for hekking av de fleste hakkespettarterne i området. Under befaringen i juni ble det observert en større flokk av kornkråke i øst i området. Området fra Skaret tunnel i sør til Krokkleiva i nord har forekomster av sjeldne, klippehekkende rovfugler. Det er faste vandringsruter for gaupe i Krokskogskråningene.

Kjerneområder

Nummerering henviser til kartet.

1. Nesseterdalen

Naturtype: Gammel barskog, utforming gammel granskog

BM verdi: A

Areal: 70 daa

UTM: Ø 0237304 N 6661720

Hoh: 300-450 m

Lokaliteten er kartlagt av Hofton (2008) og supplert av Sweco 2011. Den utgjør den midtre delen av den sørvendte Nesseterdalen. Lokaliteten domineres av rik lågurtgranskog med striper av høgstaudegranskog i dalbunnen. Stedvis er det våt sumpskog. I dalsidene er det noe steinurer og rasmark. Treslag som inngår er gran, bjørk, gråor, spisslønn, alm (NT), selje m.fl.

Det går en gammel oppbygd hestevéi inn i området fra E16 og området har tidligere vært plukkhogd. Det er rester etter gamle stubber.

Det er registrert funn av gul snyltekjuke (VU) av Hofton (2008). I tillegg er rynkeskinn (NT), svartonekjuke (NT), grønsko, lungenever, råtevedmose og pusledraugmose registrert. Almekullsopp (VU) er påvist på død alm. Artsmangfoldet er svært rikt. Det er også spennende moseflora knyttet til bergveggene i området. Skogen er på hogstklassekart angitt til å være ca 100 år. Boniteten er høg og det er mye død ved og gran med store dimensjoner, selv om skogen ikke er spesielt gammel. Det er også store dimensjoner av læger og en del stående død ved av gran. Området har stort potensiale for å huse mange krevende arter knyttet til rike skogtyper, rasmark og død ved av mange treslag. Lokaliteten vurderes som rik høgbonitets granskog med store dimensjoner og mye død ved. Det er svært variert terreng fra dalbunn med høgstaudemark, lågurtgranskog og mindre rasmarker samt bergvegger med potensiale for rik moseflora. Området gis verdien A, svært viktig.

2. Nesseterdalen, Nedre del.

Naturtype: Kalkskog, utforming kalkgranskog.

BM verdi: A

Areal: 68 daa

UTM: Ø 0237221 N 6661376

Hoh: 200-370 m

Lokaliteten er kartlagt av Hofton (2008) og supplert av Sweco (2011). Den utgjør den nedre delen av Nesseterdalen ned mot en eldre hogstflate (som nå er ungskog) ved E16. Lokaliteten består av tørre vest- til sørvestvendte hellinger, bergvegger og rasmark samt et bratt søkk med bekk. Skogen er dominert av 100-120 år gammel gran og furubestand opptil 150 år i vest. Lågurtskogen har kalkskogpreg med et rikt mangfold av arter i feltsjiktet. Det er innslag av både boreale og nemorale lauvtreslag med hassel, lind, alm (NT), ask (NT), eik og svartor. Barlind finnes i området (VU). Det er mye middels til lite nedbrutt læger av gran i hele området. Grantrær opptil 50-60 cm i brysthøydiameter er vanlige. Det er også en del læger av alm og ask. Det går en sti gjennom området fra E16 oppover Nesseterdalen. Området har trolig en svært rik insektsfauna knyttet til tørre hassel- og lindekratt i rasmarka.

Karplanteinnslaget er rikt med innslag med store mengder linjekonvall, blåveis, mye kranskonvall på de tørrere områdene og storbregner på de fuktige områdene. Det er registrert en rekke rødlistede arter knyttet til død ved både av vedboende og markboende sopp, og det er interessant lavflora knyttet til bergvegger i området. Funn av CR-arten knappglye, flere VU-arter og NT-arter samt innslag av hensynskrevende naturtyper som kalkgranskog og kalk-edellauvskog, gjør at området vurderes til verdien A, svært viktig.

Artsfunn av rødlistede arter eller signalarter/indikatorarter fra området Hvalpåsen. (Område 1. Nesseterdalen og 2. Nesseterdalen nedre del). Registrerte insektsarter er ikke inkludert, se Ødegård og Solvåg 2011 for artsliste.

Norsk navn	Vit. navn	Rødlistestatus	Antall lokaliteter	Kilde	Funnet
Sjokoladekjuke	<i>Junghuhnia collabens</i>	EN	1	Hofton	2
Flasset røyksopp	<i>Lycoperdon mammiforme</i>	EN	1	Hofton 2008	2
Hasselslørsopp	<i>Cortinarius cotoneus</i>	VU	1	Hofton 2008	1
Gul snyltekjuke	<i>Antrodiella citrinella</i>	VU	3	Hofton 2008	1
Almekullsopp	<i>Hypoxylon vogesiacum</i>	VU	1	Hofton 2008	1
Barlind	<i>Taxus baccata</i>	VU	Mange	Sweco 2011	
Dragehode	<i>Dracocephalum ruyschiana</i>	VU	1 (60 eks)	Sweco 2011	SV i området
Alm	<i>Ulmus glabra</i>	NT	Mange	Sweco 2011	1,2
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	NT	Mange	Sweco 2011	1,2
Rosenkjuke	<i>Fomitopsis rosea</i>	NT	1	Hofton 2008	2
Duftskinn	<i>Cystostereum murrayii</i>	NT	2	Sweco 2011	1,2
Rynkeskinn	<i>Phlebia centrifuga</i>	NT	3	Hofton 2008	1
Svartsonekjuke	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	NT	3	Hofton 2008	1
Klosterlav	<i>Latoridium monasteriense</i>	NT	1	Hofton 2008	1
Gubbeskjegg	<i>Alectoria sarmentosa</i>	NT	Flere	Hofton 2008 Sweco 2011	1, + +
Kopperød slørsopp	<i>Cortinarius cupreorufus</i>	NT	1	Hofton 2008	2
Granrustkjuke	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	LC	10	Hofton 2008	1,2
Lungenever	<i>Lobaria pulmonaria</i>	LC	6	Hofton 2008 Sweco 2011	1
Grønsko	<i>Buxbaumia viridis</i>	LC	2	Hofton 2008	1

Avgrensning og arrondering

Grensene for verneområdet er justert noe. Området inn mot Kongspalten i nord foreslås tatt ut pga. en stor traktorvei som krysser dalen og nyere hogster. Grensa foreslås å følge traktorveien der den krysser Nesseterdalen. I nord beholdes forslag til grense, selv om det er foretatt mindre hogster innenfor foreslått grense de senere år.

Sør for Nesseterdalen, justeres grensa noe i sør slik at den følger grensa mellom yngre og eldre skog og slik at rike tørrbakksamfunn langs Krokskogstupene tas med.

I vest følger området markagrensa, men de biologiske verdiene er omtalt også vest for grensa og kartlagte naturtyper omfatter områder vest for grensa.

Vurdering og verdisetting

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Hvalpåsen. Ingen stjerner (0) betyr at verdien av kriteriet er fraværende eller ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for verdisetting i metodekap.

Navn	Urørthet	Størrelse	Topograf. variasjon	Vegetasjon. Variasjon	Arrondering	Arts-mangfold	Rike - veg typer	Død ved mengde	Død ved kontinuitet	Treslagsfordeling	Gamle lauvtrær	Gamle bartrær	Samlet verdi
Hele området	**	*	***	***	**	***	***	**	***	***	**	**	***
1.Nesseterdalen	***	-	**	**	*	**	**	***	**	**	**	**	**
2.Nesseterdalen nedre del	***	-	**	**	*	**	**	**	**	**	*	**	**

Av nøkkelelementer er det større forekomster av rike vegetasjonstyper som lågurtgranskog, høgstaudegranskog og flere utforminger med kalkskog både lågurtrik granskog og kalkfuruskog. Det er flere forekomster av rik sumpskog og større arealer med tørrbakter og rik urtevegetasjon på platåene. Det er mye død ved i Nesseterdalen og stedvis andre steder på høydeplatået knyttet til fuktdråg særlig. Det er store dimensjoner av gran og mange ulike lauvtreslag med nokså store dimensjoner. Innslaget av rasmark med hasselkratt og lind er typisk for den øvre delen av skråningene.

En rekke markboende og vedboende sjeldne sopparter er påvist og potensialet for å finne flere er stort. Området er også rikt i forhold til karplantearter. Det må også sies at området er spennende i forhold til mangfold av dyrearter.

Til tross for begrenset areal, har området betydelig heterogenitet både i vegetasjon, skogstruktur og topografi. Det omfatter en spennende gradient fra Krokskogsplatået, via stup og skråninger til den svært frodige Nesseterdalen og rasmarker nedenfor. Innslaget av mange ulike treslag er spesielt. En rekke sjeldne og truede arter er påvist og nøyere undersøkelser ville ganske sikkert avdekke langt flere, særlig knyttet til sopp og til insekter. Området huser vegetasjonstyper som det er mangel på i skogvernet (Framstad et al. 2003). Området er også tidligere undersøkt i forhold til bekkeløftregistreringer, og Nesseterdalen er der gitt 4 stjerner; nasjonalt verneverdig.

Området inneholder kun fragmenter av kalk-hassel-lindeskog. Sentrale deler av området er lite påvirket av hogst, og bratthet og topografi gjør at store deler av området er vanskelig drivverdig og derfor heller ikke har hatt betydelig hogstinngrep i senere år. Verneforslaget utgjør en del av et svært særegent landskap langs Tyrifjorden og skiller seg ut i forhold til alle de andre foreslåtte markaområdene. Samlet sett vurderes området å oppfylle mange av målene i skogvernet og vurderes som nasjonalt verdifullt.

Referanser

Direktoratet for naturforvaltning 2009. Utkast til handlingsplan for dragehode i Norge. DN-rapport 2009 –X.

Framstad et al. 2003. Prioriterte mangler ved skogvernet - NINA oppdragsmelding

Hofton, T.H. og Solvang, R. 2008. Naturverdier ved E16 Skaret – Hvalpåsen. Biofokus og Asplan Viak. Upublisert notat.

Hofton, T. H. 2008. Bekkeløfter i Buskerud – oversikt over potensielt biologisk interessante lokaliteter. Biofokus rapport 2007-18. 18 s + vedlegg.

Lindblad, I. 1996. Skogområder i Øst-Norge registrert av Siste Sjanse. NOA-rapport 1996-1.

NOA 2011. Verneplan II for Eventyrskoger. Notat. Omfatter 34 områder.

Svalastog, D. og Korsmo, H. 1995. Inventering av verneverdig barskog i Buskerud - NINA oppdragsmelding 360. 183 s.

Ødegaard, F. og Solevåg, P.K. 2011. Biologisk kartlegging i rasmark ved Nestunnelen i Hole, Buskerud – NINA Rapport 769. 30s.

Nettadresser:

www.artsdatabanken.no
www.naturbase.no
www.skogoglandskap.no
www.ngu.no
www.riksantikvaren.no

Pers medd:

Tom Hellik Hofton

Bilder fra området

Krokskogskråningen med rasmark ligger like vest for markagrensa. Åpen rasmark med blant annet lind og hassel i øvre kant. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Høgstaudegranskog i Nesseterdalen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Barlind på åsen sør for Nesseterdalen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Rik tørrbakkevegetasjon i barblandingskog på Krokskogplatået nord for Nesseterdalen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Område med mye osp og hengelav på plataået nord for Nesseterdalen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gammel Milorg-hytte i bratte nord for dalen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Nesseterdalen skjærer seg inn i Krokskogplatået i bakgrunnen. Tett ungskog i front. Bildet er tatt fra E 16 ved munningen av Nestunnelen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gammel hestevei i rasmark nederst i Nesseterdalen. Tyrifjorden i bakgrunnen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Furubestand på toppen av Krokskogstupene sør for Nesseterdalen.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Rik, liten bekkedal med høgstaudevegetasjon og noe død ved. Sør for Nesseterdalen.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Gammel hestevei på toppen av Krokskogstupene. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Riksumpskog med gran og svartor sør for Nesseterdalen. Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

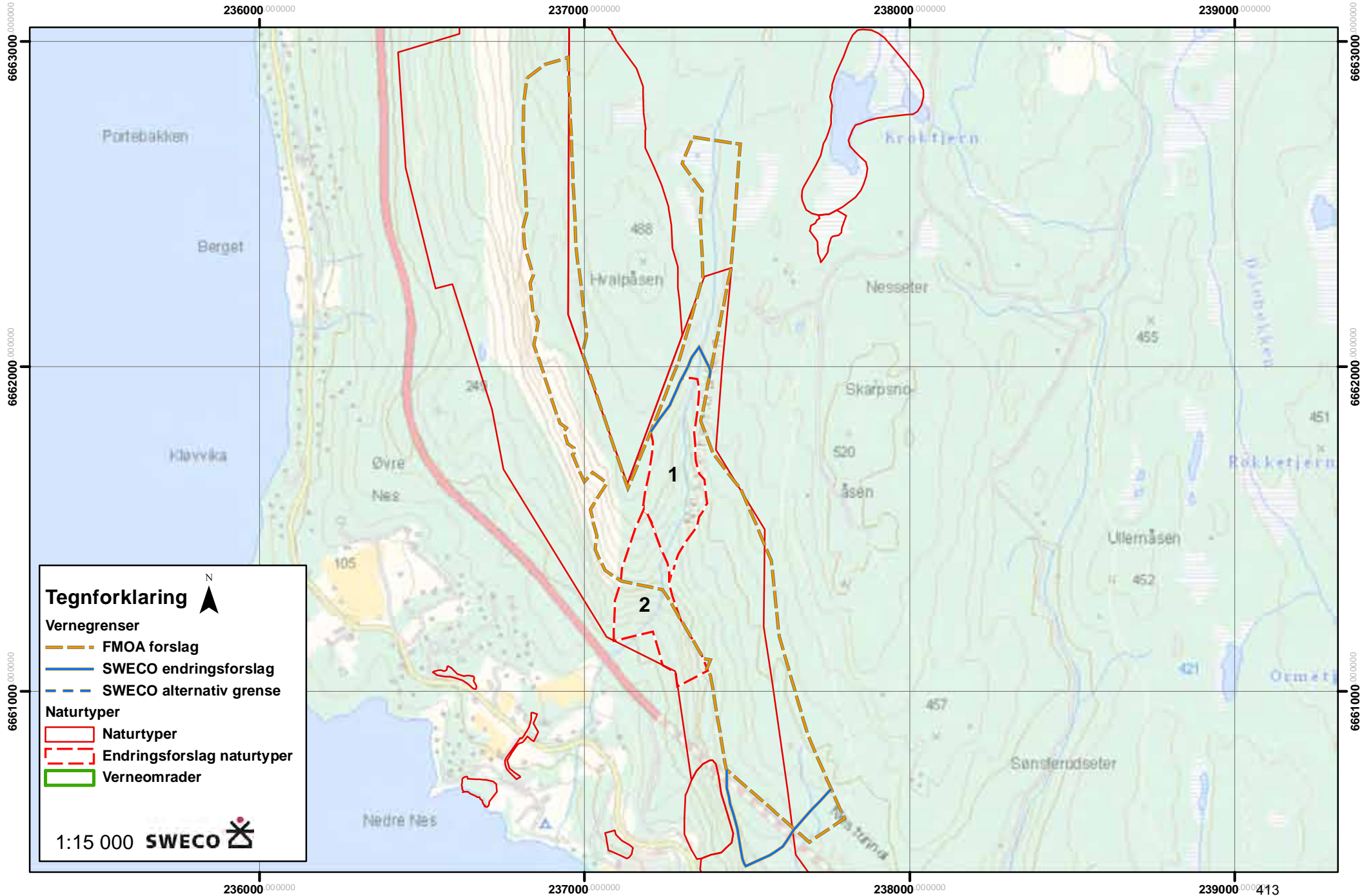
Bestand av dragehode på rik tørreng på toppen av Krokskogstupene.
Foto: Frode Løset, Sweco Norge AS

Hvalpåsen

Areal

677daa

Naturverdi ***

236000.000000

237000.000000

238000.000000

239000.000413

6663000.000000

6662000.000000

6661000.000000

6663000.000000

6662000.000000

6661000.000000